

Кузьмін Віктор Володимирович (Запоріжжя) – кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціальної роботи Запорізького національного технічного університету.

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ З ЧИСЛА СИРІТ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Досліджуючи соціальні наслідки сирітства в Україні, можна дійти до висновку, що наявність у суспільстві такої категорії осіб із сирітським минулим є соціальною проблемою, а їх стан повсякденного буття – соціальною ексклюзією. Подолати її можна через побудову та використання моделі соціального супроводу в контексті інклюзивного навчання у навчальних закладах. Це сприятиме засвоєнню соціальних норм та входить в структуру загального процесу соціалізації особистості і містить у собі: визначення рівня соціальної недостатності студентів-сиріт як носіїв соціальної ексклюзії; вивчення проектного фону, соціального середовища; провідних соціальних норм середовища; виявлення рівня активності студентів-сиріт у засвоєнні визначених соціальних норм; розробку індивідуальних заходів, що сприяють засвоєнню соціальних норм у навчанні, спілкуванні, позитивному ставленні до себе, до планів на майбутнє тощо; включення сиріт у ці види діяльності на основі об'єкт-суб'єктних, суб'єкт-об'єктних стосунків; забезпечення гласності з питань засвоєння і дотримання сиротами соціальних норм, у випадку їх позитивного засвоєння.

Однак, якщо вище зазначені норми не будуть засвоєні сиротою, відбудеться дещо зворотній процес із дезадаптивними ознаками. Таким чином моделі соціалізації сиріт повинні передбачати отримання ними не просто середньої чи вищої освіти як такої, а інклюзивної освіти як важливого етапу їх соціалізації й інтеграції в суспільство. У протилежному випадку сироти залишатимуться носіями соціальної ексклюзії, а багато хто з них завершить життя в маргінесі [1, 3].

Також варто встановити, що є освіта для сироти? Це один із можливих засобів самореалізації, чи її передумова? Для будь-якої людини критерієм соціалізації є наявність вищої або професійної освіти і можливість реалізувати себе будь-якій сфері суспільного життя за власним бажанням. Відсутність такого рівня освіти перетворюється на бар'єр для повноцінної соціалізації [2, с.435].

Вища професійна освіта дає змогу вирівняти різні, насамперед дискриміновані, соціальні групи населення. У результаті соціальна нерівність значною мірою усувається для громадян з вищою освітою. Так, встановлено, що з підвищенням освітнього рівня населення, особливо за наявності вищої освіти, зростають шанси отримати роботу, знижується ризик її втратити, підвищується рівень заробітної плати [4, с.546]. Проте судити про ефективність соціалізації лише за умов отримання диплома про вищу освіту було б неправильно, адже його наявність декларативно свідчить лише про факт навчання та його завершення представниками цієї соціальної спільності. Аспект якості навчання, усвідомлення мотиваційної необхідності, самореалізації, вміння користуватись новітніми освітніми технологіями можливо лише у процесі здобуття сиротою вищої освіти, завдяки використанню засобів ВНЗ.

Подальше впровадження інклюзивного навчання у навчальних закладах, активна робота соціальних та психологічних служб, підрозділів сприяння працевлаштуванню будуть позитивно впливати на соціальне становлення осіб із сирітським минулим, поліпшать соціальні наслідки сирітства тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Воробець А.Ю. Приречені на маргінальність? [Текст] / А.Ю. Воробець

// Соціологія праці та зайнятості: шляхи інституціоналізації та перспективи розвитку : зб. наук. пр. за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 20-річчю Державної служби зайнятості України (25 червня 2010 р., м. Київ) / [за заг. ред. М.П. Лукашевича]. – К. : ІПК ДСЗУ, 2010. – С. 198–204.

2. Дікова-Фаворська О. М. Специфічні групи осіб з обмеженими можливостями здоров'я у фокусі соціології : монографія [Текст] / О. М. Дікова-Фаворська.

– Житомир : Полісся, 2009. – 488 с.

3. Карелова О. Л. Социальные проблемы сиротства. Моделирование путей решения [Текст] / О.Л. Карелова // Управление социальными процессами в условиях модернизации России: теория и практика : материалы IX Афанасьевских чтений / под ред. проф. О. А. Уржа. – М. : РГСУ, 2011. – С. 214–217.

4. Соціально-економічний стан України : наслідки для народу та держави : національна доповідь [Текст] / за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К. : НВЦ НБУВ, 2009. – 687 с.